

Rašyti knygas, bet nedirbti rašytoju. Pokalbis su B.Davidonyte, A.Kaušpėdu ir P.Senūta

Rašytojai, netelpantys į rašytojo rėmus, – dažnas reiškinys lietuvių kultūroje. Pradedant turtinga rašytojų-kunigų tradicija, garsiuoju Antano Škėmos liftu ir baigiant šiuolaikiniais autoriais žurnalistais, muzikantais, architektais, reklamos specialistais.

Akivaizdu, kad Vilniaus knygų mugėje dalyvausiančių tyrimų žurnalistės B.Davidonytės, muzikanto, architekto, buvusio LRT direktoriaus Algirdo Kaušpėdo bei reklamos srityje dirbančio Pauliaus Senūtos profesiniai gyvenimai – be rašymo sunkiai įsivaizduojami. Tad, kuo knygų rašymas praturtina, kokias ribas dėl to tenka peržengti, o galiausiai, kodėl turintys profesijas, – rašo knygas?

B.Davidonytė apie komforto zonos peržengimą

Jau trečiojo tiražo sulaukusi nauja D.Pancerovo bei B.Davidonytės knyga „Kabinetas 339“ – bestseleriu tapęs tyrimų žurnalistės debiutas. „Galvojau, kad parašyti knygą yra kažkoks kosmosas, tačiau tai nebuvo taip sunku, kaip tikėjau. Sunkiausia buvo ne rašyti, bet redaguoti, kadangi knygą rašėme dviese, o kūrinio stilius turėjo būti vienas“, – sakė B.Davidonytė.

B.Davidonytei dirbti bare arba pjauti kaimynų pievelės nėra tekę, mat jau nuo pirmojo kurso ji ėmė darbuotis žiniasklaidoje: „Buvau sporto, aplinkosaugos, politikos, o dabar esu tyrimų žurnalistė. Tiesą sakant, niekur kitur nedirbti ir nenorėjau.“

„Kiekviena žiniasklaidos rūšis turi savo specifiką, tačiau labiausiai nuo kitų išsiskiria tiriamoji žurnalistika. Kitos rūšis yra aktualinės – įvyksta įvykis ir tu apie jį rašai. Tokioje žurnalistikoje įvykis veja įvykį ir tu esi viso to centre. O tyrimų procesas vyksta daug lėčiau, tai skatina atsitraukti iš įvykių centro, ieškoti naujos perspektyvos bei dar nepastebėtų detalių“, – teigė ji.

Grožinės literatūros žurnalistė niekada nerašė, todėl palyginti su publicistika – jai sudėtinga. Žurnalistė sakė: „Kai rašėme knygą, šis darbas buvo panašus į įprastą straipsnių rašymą, nes knyga yra dokumentinė. Tiesiog tai užtruko ilgiau.“

Kokias vidines ir išorines ribas B.Davidonytei teko peržengti rašant pirmąją knygą? „Man atrodo, kad kaip tik ribų nereikėtų peržengti. Jeigu jauti, jog taip yra, vadinasi ne viskas veikia. Greičiausiai čia reikėtų kalbėti apie išėjimą iš komforto zonos – suvokimo, jog tyrimas apie premjerą, slaptuosius jo patarėjus bei jo kabinete besilankančius žmones. Būtent vienam iš tokių dirbo vienas artimiausių kolegų, tačiau tai sužinojome šantažo forma. Tai privertė susimąstyti, nes atsiduri visai kitokioje situacijoje nei darydamas įprastą tyrimą – tarsi pats tampi tyrimo centru. Tai keistas jausmas, lygiai kaip ir klausimų siuntimas šiam žmogui, nes supratome, jog tai tokia pati istorijos dalis.“

Galiausiai kiekvienas tyrimas – praplečia realybės suvokimą ir padeda įgyti naujų gebėjimų. „Tuo tiriamoji žurnalistika įdomi, nes šiandien tu gali daryti tyrimą apie premjerą, o kitą – aiškintis socialinę istoriją. Tai svarbu, nes tam, kad žurnalistas būtų objektyvus, reikėtų išeiti iš temos, kurioje jis per ilgai užsisėdėjo“, – pasakojo žurnalistė.

A.Kaušpėdas – smalsūs į rėmus netelpa

Patirtimi pasidalino ir legendinės muzikos grupės „Antis“ lyderis, architektas bei buvęs LRT direktorius A.Kaušpėdas. Neseniai jis išleido ilgai lauktą knygą „Gyveno kartą bičas ir kaimynas. Pokalbiai prie alaus“, todėl natūraliai kyla klausimas, kodėl A.Kaušpėdas – toks multifunkcionalus žmogus?

„Kokie iššūkiai manęs laukia – tikrai nežinau. Žmonės dažnai galvoja, kad turiu galvoti apie savo įvaizdį, kažkokį CV, kad atsakymas į „kas aš esu“ turi būti aiškus ir nedviprasmiškas. Maždaug, aš esu darbo rinkoje ir neturi kilti klausimų. Kai pragyvensite visą gyvenimą, suprasite, kad aktyvaus, smalsaus žmogaus gyvenimas – į rėmus neįtelpa <...> Jau kelintą kartą girdžiu šitą klausimą – „Kaušpėdai, kas čia darosi? Kas jūs esate?“ Aš atsakau, kad esu Kaušpėdas ir koks skirtumas, kur žmogus bando išsireikšti“, – teigė jis.

Paklaustas apie papildomus darbus, kuriuos yra tekę dirbti A.Kaušpėdas atsako: „Aukštąją mokyklą baigiau tarybiniais laikais, o tuomet būdavo paskyrimai. Jeigu bandysi kažkur nuklysti, gausi stipriai per galvą ir parų už dykaduoniavimą.“ O nuo pirmosios dienos, kai rašytojas baigė architektūros studijas – jis dirbo architektu.

Literatūra buvo dalykas, kuris A.Kaušpėdą lydėjo visą gyvenimą nuo pat vaikystės. „Nuo mokyklos laikų nesusidūriau su jokiomis problemomis kuriant tekstą arba sakant kalbą. Nors viešai kalbėti man patinka, prieš tai mėgstu susidėlioti tekstą. Rašymas visą gyvenimą buvo šalia. Tiesą sakant architekto darbe irgi nemažai rašymo – susiduriu su idėjų pristatymu.“

„Juk „Antyje“ visada buvau rašytoju. Galbūt dėl to ir ši grupė buvo savotiškai aktuali Atgimimo laikais, nes rašiau aštrius socialinius, rezistencinius tekstus. Taigi mano gyvenime nieko naujo neįvyko, nes visada rašiau, tik šį kartą – prozą“, – sakė menininkas.

„Žinoma!“ – atsakė rašytojas, paklaustas, ar skaito lietuvių literatūrą. Jo mėgstamiausi lietuvių rašytojai pastaruoju metu yra Herkus Kunčius, kurio naujausią romaną „Geležinė Stalino pirštine“ perskaitė su malonumu, Gabija Grušaitė ir jos romaną „Stasys Šaltoka: vieneri metai“, Sigitas Parulskis, Kęstutis Navakas.

„Manau, kad mano knyga yra pakankamai vertinga šiame kontekste. Nesu profesionalus rašytojas, todėl kuriu kitaip <...>. Ten yra 80 novelių, surašytų itin konceptualiai. Esu įpratęs taip dirbti tiek architektūroje, tiek muzikoje. Kartais, kai skaitau kai kuriuos rašytojus, susidaro jausmas, jog jiems moka už puslapius. Tokiems autoriams trūksta konceptualumo, dinamikos, tempo, minties raiškos, todėl neturiu kantrybės“, – juokauja A.Kaušpėdas.

P.Senūtos polinkis į avantiūras

P.Senūta reklamos srityje dirba jau 20 metų, tačiau visai neseniai išleido debiutinį romaną „Sfera“. Rašytojo profesinis laukas neapsiriboja reklama, mat vaikystėje buvo dviejų roko grupių vadybininkas, vėliau importuodavo kompiuterių detales į Lietuvą, dirbo rinkodaros vadybininku radijo stotyje Lenkijoje bei buvo restoranų grupės rinkodaros vadovu. „Visuomet turėjau polinkį į „avantiūras“ – tai irgi padeda. Literatūra turbūt viena jų. Jei neribotų kasdienybė, manau, kad literatūros rašyčiau tikrai daugiau. Tačiau tikra „afera“, į kurią tikiuosi neįsivelti, yra kino režisūra“, – juokauja P.Senūta.

Matę serialą „Reklamos vilkai“ apie reklamos agentūrų peripetijas 1960-ųjų Niujorke sutiktų, jog vien publikuoti novelę leidinyje – tikras prestižas ir būdas pasipuikuoti prieš merginas. Apie rašymo ir reklamos agentūrų romantiką P.Senūta atsako, jog šiandien – retas reklamoje bemoka rašyti, tad ir

svajoja apie tai nedaug: „Be Undinės Radzevičiūtės ir savęs negaliu prisiminti kito romaną parašiusio žmogaus iš reklamos pasaulio Lietuvoje. Manau, kad žmogus, rašantis „trumpuoju“ formatu, natūraliai turėtų norėti išbandyti savo jėgas literatūroje. Ko gero, taip buvo ir „Reklamos vilkų“ laikais, kai reklamoje žmonės dar mokėjo rašyti.“

Anot autoriaus, „literatūra turi ilgalaikiškesnę vertę visuomenėje, tad natūralu ir didesnį prestižą. O dėl merginų – manau tai priklauso nuo amžiaus. Prieš 30 metų kūriau ir grojau roko grupėse. Tad neabejotinai ir aš, ir absoliuti dauguma darėm tai iš dalies, kad patiktume merginoms. Bet šios hormonų audros – jau praeitis.“

Rašytojas pasakojo ir apie literatūros kūrėjo bei reklamos žmogaus kasdienybės skirtumus. Anot jo, reklama – amatas tarnaujantis komerciniams tikslams, kuris yra plačios žmonių grupės diskusijos rezultatas. O rašydamas literatūrą žmogus teturi baltą popieriaus lapą kompiuterio ekrane ir nieko daugiau, jokios užduoties, jokių ribojimų: „Nėra kam pasiskusti dėl blogos užduoties, dėl per mažai laiko, dėl nieko. O tuomet atsiduri prieš visus tuos begalinius pasirinkimus, kurie atsiveria prieš tave kaip kūrėją: šimtai galimų istorijos pasakojimo vingių. Tai veda link beprotystės.“ P.Senūtos žodžiais, disciplina – svarbi rašymo dalis, nes niekas „nestovi už nugaros“, o įkvėpimas aplanko tikrai ne kasdien. Tačiau „jei nesilaikysi griežto grafiko – nieko nebus.“

Besidomintys politikos ir žurnalistikos užkulisiais savo kalendoriuose gali pasižymėti vasario 22 d., kurios metu vyks – D.Pancerovo ir B.Davidonytės knygos „Kabinetas 339“ pristatymas. Vasario 23 d. P.Senūta su skaitytojais kalbės apie tai, kokios reklamos reikia knygai? O su A.Kaušpėdu skaitytojai galės susitikti vasario 21 d. Renginio metu rašytojas ne tik pristatys savo knygą, bet taip pat ir koncertuos.

Apie kitus renginius mugė žada pranešti jau greitai, tad knygų gerbėjai kviečiami sekti naujienas.

Daugiau informacijos:

Inga Jurčienė

Rinkodaros skyriaus vadovė

Lietuvos parodų ir kongresų centras LITEXPO

El. p.: i.jurciene@litexpo.lt

Mob.: +370 672 30 784